

Примітка 4

Приїзд гетьмана І. Мазепи до Москви співпав із втечею Петра І до Троїце-Сергієвої лаври (аж надто дипломатично названим св. Димитрієм «походом») і захопленням ним влади. Якийсь час становище І. Мазепи було дуже хитким, але у лаврі він зумів добитися прихильності Петра. С. Величко описує цю поїздку так: *«Князь Василь Васильович Голіцин, прибувши з того Кримського повторного походу в Москву, і, очевидно, схаменувшись, що неслухно повернувся без будь-яких воєнних дій від Криму, і побоюючись за те кару від свого государя царя Петра Олексійовича, затіяв був ще більше (яке спіткало його самого) зло з поради царівни Софії Олексіївни, замисливши скинути з престолу царя Петра Олексійовича, а поставити на ньому німецького царя Іоанна, тобто, власне кажучи, замість Іоанна – царівну Софію. Невідомо з якої причини (а був він у великій силі) прислав він гетьману Мазепі грамоту з монаршим указом (але без государського відомого), щоб їхав той з генеральною старшиною та полковниками в Москву. Після того указу гетьман відразу ж зібрався зі згаданою старшиною і виїхав із Батурина в Москву. Але, перш ніж приїхав гетьман до Москви, царю Петру Олексійовичу відкрився лихий замір супроти нього Голіцина з іншими. Щоб уникнути лиха, він – цар Петро – боронячи цілість свого здоров'я, виїхав з певними своїми друзями з Москви чи з Донського монастиря у Радонезький Свято-Троїцький монастир, що відстоїть від Москви на 21 милю, і прикликав до себе на захист кілька полків війська. Коли ж гетьман прибув у Москву, то за кілька днів прислано було від нього, государя царя Петра Олексійовича, указ їхати гетьману з Москви з усією старшиною до нього, государя, в згаданий Троїцький монастир. Коли гетьман після того указу виїхав з Москви, то й князь Голіцин з Шакловитим, думним дяком та іншими виїхав з Москви і поспішив до Троїцького монастиря раніше гетьмана, але за монаршим указом не був допущений перед його лице, а взятий з Шакловитим та іншими порізно під міцні караули. Коли ж прибув до того монастиря і гетьман, то показано йому зі старшиною місце, де стояти. Потім питано в нього: навіщо він приїхав у Москву і за чийм указом.*

На це питання було дано гетьманом докладну відповідь, що учинив те за монаршим указом, присланим від князя Голіцина. Тоді проти нього, Голіцина з товаришами, виник великий монарший гнів і підозра в незичливості, після чого відразу чинено дізнання, а після дізнання вчинено страшну езекуцію: князя Голіцина і Неплюєва (на нього була особливий монарший гнів за виготовлення у Севську фальшивих чеків, на які давалося царське срібло) послано на возах порізно в далекі заслання, Шакловитому відтято голову, а інших бито батогами, повідрізувано язика і розіслано в різне заслання. І здійснилося тут слово євангельське: «Якою мірою будете міряти, відміряють і вам». Заслав Голіцин Самойловича в заслання і сам не уникнув його, позбувшись всіх маєтків і багатств. Неплюєв забрав у війську всі багатства та скарби Григорія Гетьманича, згубив, нарешті, в Севську його самого безчесним рубанням голови на пласі, отож і сам, позбувшись раптом усіх маєтків та багатств, утратив з ними заразом бажану волю. Отак було вчасно присмирено тодішню крамолу, що мала розпочатися, а царівні Софії Олексіївни звелено лишатися в одному дівочому монастирі. А цар Петро Олексійович, з огляду на слабкість брата Іоанна, почав звідтоді царювати й правити всім Російським царством одноосібно. Гетьман же зі старшиною після шеститижневого перебування в Москві і в Троїцькому монастирі милостиво був відпущений з виданою йому на пергамені прикрашеною золотом монаршою грамотою, що підтверджувала всі давні права та вільності Запорозького війська і всього малоросійського народу в непорушній цілості, також з особливою грамотою на гетьманські маєтності. Тоді ж таки було подавано монарші потвердні грамоти на маєтності й ґрунти за їхнім проханням й іншим малоросійським панам. Іншим панам через швидкий від'їзд їхній із гетьманом із Москви такі підтверджувальні грамоти не поспіли, їх повидавано їм з монаршої милості вже в майбутньому 1690 році». Св. Димитрій, як зазначає і він сам, перебував у складі делегації українського духовенства, яка, між іншим, привезла до Москви «Життя святих» за три місяці. Після довгих переговорів з патріархом, який також перебував тут, їхній автор отримав нарешті від Іоакима

благословення на продовження роботи. Проте, так було тільки на словах. Макарівські Четії-Мінеї, потрібні для подальшої роботи, йому надано так і не було.